

ALCOHOL, LLIBRES, REAGAN I PUTES

Un dels aspectes més interessants del volum és el retrat que s'hi endevina de la Palma de fa 25 anys: monòtona, benestant i esporàdicament distreta

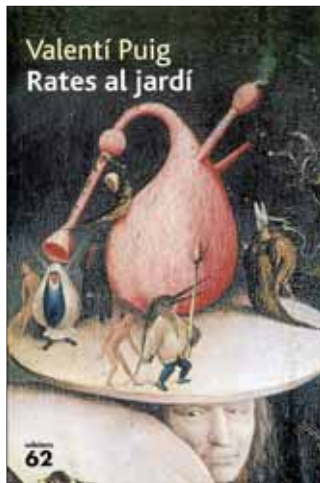
Text: **Pere Antoni Pons**
dantesllobina@hotmail.com

Tothom sap que Horaci recomana-va deixar reposar els textos durant nou anys abans de treure'ls a la llum. Tot i la validesa indubtable del consell, no cal dir que avui dia té escassos seguidors: el frenesí atropellat dels temps que corren convida a la precipitació, també entre els escriptors, molts dels quals tenen por de no ser permanentment damunt l'escenari, la qual cosa fa que publiquin gairebé tot el que escriuen, i que a més ho facin just després d'haver-ho escrit.

Hi ha, però, curioses excepcions. La literatura catalana recent ha vist l'aparició d'un parell de llibres escrits feia molt de temps. No anys, sinó dècades. Em referesc al *Dietari de 1973*, de Josep M. Castellet, un testimoni amè i lúcida del món sociocultural de la Barcelona

de l'època que el seu autor va recuperar fa pocs anys. I, també, a *Rates al jardí*, el dietari que Valentí Puig (Palma, 1949) va escriure l'any 1985 i que no ha aparegut fins fa uns mesos. Potser la dilació a l'hora de donar a conèixer les obres no fos deguda, en cap dels dos casos, a una voluntat dels autors d'esperar que el pas del temps en garantis la qualitat o l'interès. És igual.

Els lectors que estiguin familiaritzats amb el dietarisme de Puig trobaran a *Rates al jardí* molts dels ingredients marca de la casa: alta cultura i gustos de *bon vivant*, idees personals i opinions contundents, elegància i acidesa, escorços lírics i reflexions ètiques i existencials. Tot i que en certes ocasions es troba a faltar que digui els noms i llinatges de les persones sobre les quals parla -per exemple, els del

“pintor jove i salvatge que descobreix cap llei de l'estètica i cap tècnica de l'ofici”, és molt d'agrar la impudícia controlada amb què l'autor ens mostra la seva vida d'aquells anys.

Si bé en cap moment tenim la sensació d'estar ficant el nas en els secrets d'un escriptor que se'ns ha posat al davant i s'ha obert la gavardina per exhibir-nos les vergonyes, sí que sentim que entram en la quotidianitat més íntima, més personal, del Puig d'aleshores. Això sobretot significa que participem, com a espectadors, de la seva vida de “fadrinango”, d'home instal·lat en la trentena que no té cap dels vincles propis de l'edat -ni esposa ni fills-, i que es va embolicant problemàticament amb diverses dones, sovint va de putes, i té una vida nocturna d'allò més líquida i agitada. “Fins que tanquin els bars

més tèrbols”. Tant de desordre, és clar, més d'una vegada li provoca una considerable mala consciència. Es retreu no dur una vida més tranquil·la i retirada, no ser capaç de deixar de fer el cràpula i dedicar-se per complet a la literatura.

Un dels aspectes més interessants del volum és el retrat que s'hi endevina de la Palma de fa 25 anys. La visió que Puig en dóna és la d'una petita ciutat de províncies monòtona, benestant i esporàdicament distreta, plena de personatges petulants que fan ostentació del seu nouriquisme a còpia d'un estantís esnobisme cultural, una ciutat en què tothom coneix tothom i on els èxits molesten més que les traïcions.

El Puig de *Rates al jardí* encara no és un escriptor consagrat, però ja va camí de ser-ho. Publica amb freqüència en la premsa mallorquina i en l'espanyola, té contactes a Barcelona i a Madrid, escriu llibres i no té problemes per donar-los sortida... Tot això, a més, en un context (majoria del PSOE a Espanya) ideològicament poc propici per a un liberal conservador com ell, que es guanya enemics defensant Reagan.

El Puig de *Rates al jardí* encara no és un escriptor consagrat, però ja va camí de ser-ho

Altres passatges potents del llibre són els retrats que fa d'alguns escriptors (Blai Bonet, Joan Fuster...) i les seves reflexions literàries (Updike, Larkin, Juan Goytisolo...), pròpies d'un crític intel·ligible i esmolat, a les antípodes de la vacuïtat pretensiosa, abstrusa i insubstancial d'alguns suposats ressenyistes de referència (posem una Simona Skravec).

A tot això, s'hi ha d'afegir la facilitat amb què Puig fabrica sentències brillants. En reproduesc dues per acabar: “L'intel·lectual ploràtiques. És com un cirurgià que no pugui veure sang”. I: “El centre polític de vegades és com aquell àngel que no volgué triar entre Déu i el dimoni i fou castigat pels dos”. Remarcable.

Rates al jardí
Valentí Puig

Edicions 62, Barcelona, 2011
136 Pàg / 21,5 €

COM UN NEN AMB UN FUSELL

Text: **Jordi Rourera**
jordirourera@yahoo.es

Deslliurades dels marits gràcies a oportuns divorcis, carregades de criatures, tirant endavant les seves feines i negocis precaris i mantenint relacions prou nombroses -si bé no especialment satisfactòries- amb diversos amants, Alexandra Spofford, Jane Smart i Sukie Rougemont viuen la seva vida grisa, com gris és el poble d'Eastwick, Rhode Island, a finals de la dècada dels seixanta. S'ajuden, es comprenen, s'engelo-seixen una mica segons el cas, però fonamentalment fan front comú davant les inclemències del dia a dia. L'arribada de Darryl Van Horne, novaiorquès excèntric i immensament ric, un mascle d'aparença repulsiva però alhora capaç d'exercir un poder d'atrac-

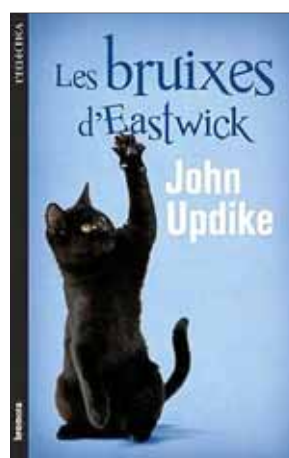
ció irresistible sobre elles, posa en qüestió aquest ecosistema estable, la seva relació i, sobretot, la consciència que tenen d'elles mateixes i les seves vides.

Amb aquest argument, la particularitat de *Les bruixes d'Eastwick*, de John Updike (1932- 2009), és que, efectivament, les «bruixes» del títol no són cap metàfora. Alexandra, Jane i Sukie s'han beneficiat dels aires saludables i matriarcal de Nova Anglaterra, que confereixen poders a les dones divorciades. Poders de debò: amb pocions, encanteris, lectura de la ment, tempestes congriades del no res i tot el catàleg de bruixeries malèfiques, que fan servir a discreció segons els convé. I, de fet, el mateix Darryl Van Horne (amb un nom que ja té prou ressonàncies demoníiques), com tots els foranis esperpèntics als ulls dels habitants de comunitats tancades, recorda força un diable. Un diable disposat a concedir desitjos impronunciats, deixar-se adorar per les bruixes i, en resum, presidir

l'aquelarre d'Eastwick des de la seva mansió restaurada i plena de luxes.

L'autor, picant l'ullet a la història, situa l'acció a prop de l'estat veí de Massachusetts, que ja va veure els processos de Salem de finals del segle disset, en què una vintena de dones foren executades per bruixeria. Tanmateix, a l'Eastwick de finals dels seixanta, el puritanisme original és substituït pel provincianisme i la xafarderia d'un poble petit i tradicional d'una Nord-amèrica que comença a ser conscient del desastre del Vietnam.

Aquest empelt de gènere fantàstic en un escenari contemporani i neutre ja provoca per si sol un efecte còmic, que en general s'orienta cap a l'humor negre. El més important, tanmateix, és que am-

plifica per al lector els sentiments i emocions de les protagonistes. És com donar una arma a una criatura. Ja sabem que són inconscients, que no distingeixen prou el bé del mal, que poden ser cruels i impulsius i que determinats frens morals encara no els funcionen. Però

doneu-los una arma carregada i la demostració de tot això serà molt més aparent (i sagnant) que si els veiéssiu aixafar formigues o apartar una cadira per fer una broma.

Les bruixes d'Eastwick, publicada per primera vegada el 1984, és una novel·la excel·lent: divertida en les giragonses argumentals i en el contrast que provoca la bruixeria en un món -el nostre- que no en recull l'existència, complexa a l'hora d'expressar els

matisos emocionals de les protagonistes, proçaç quan en descriu la vida sexual (i, especialment, les trobades que tenen amb Darryl, mig aquelarre medieval mig orgia seixantera amb *jacuzzi*, Janis Joplin, alcohol i porros) i extraordinària en la prosa rugosa i envitricollada -ben traslladada al català per Eduard Castanyo-, on l'art d'Updike converteix qualsevol detall nimi en tota una revelació sensorial.

Editorial Bromera ha tingut la bona idea de traduir aquest autor de primera fila entre els narradors nord-americans, fins ara gairebé del tot inèdit en català. Anys després de *Les bruixes*, Updike va escriure una continuació amb els mateixos personatges, titulada *Les vídues d'Eastwick* i que Bromera també ha incorporat al seu catàleg. Valen la pena.

Les bruixes d'Eastwick

John Updike
Traducció d'Eduard Castanyo
Editorial Bromera, Alzira, 2010
314 Pàg / 21 €